AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 14.9.2009
COM(2009) 469 végleges

# A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

## a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv (2001/42/EK irányelv) alkalmazásáról és hatékonyságáról

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv (2001/42/EK irányelv) alkalmazásáról és hatékonyságáról**

## 1. BEVEZETÉS

A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK irányelv[1] (a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv, a továbbiakban: SKV-irányelv) értelmében egyes közszektorbeli tervek és programok elfogadása előzetes környezeti vizsgálathoz kötött.

Az irányelv 12. cikkének (3) bekezdése előírja a Bizottság számára, hogy az irányelv alkalmazásáról és hatékonyságáról szóló első jelentést 2006. július 21-ig küldje meg az Európai Parlament és a Tanács részére. A környezetvédelmi követelmények további integrálása céljából e jelentést – adott esetben – módosítási javaslatok kísérik, különösen, ha ezzel mód nyílik az irányelv hatályának egyéb területekre/ágazatokra vagy tervekre és programokra való kiterjesztésére.

Tekintettel arra, hogy számos tagállamban késedelmet szenvedett az irányelv átültetése és kevés tapasztalat gyűlt össze az alkalmazására vonatkozóan, a 2006. július 21-én rendelkezésre álló információ nem volt elegendő a tervezett jelentés elkészítéséhez. (Továbbá ennek az első jelentésnek a 2004-ben és 2007-ben csatlakozott új tagállamok tapasztalatait is figyelembe kellett vennie.)

A jelentés elkészítéséhez felhasznált főbb forrásokat a melléklet tartalmazza.

## 2. AZ SKV-IRÁNYELV ÁTÜLTETÉSE

A tagállamoknak 2004. július 21-ig kellett az SKV-irányelvet jogrendjükbe átültetniük. Eddig az időpontig 25 tagállamból csak 9 ültette át ténylegesen az irányelvet.

2004 decemberében 15 jogsértési eljárás indult az értesítési kötelezettség teljesítésének elmulasztása, egyúttal az SKV-irányelv nemzeti jogba való átültetésének hiánya miatt. Az Európai Bíróság ezt követően öt tagállamot ítélt el az átültetés elmulasztásáért. Mind ez ideig nem fordult elő további bírósági ítélkezési gyakorlat.

2009-re valamennyi tagállam átültette az irányelvet. A Bizottság vizsgálatot folytatott annak ellenőrzésére, hogy a tagállamok megfelelően ültették-e át az

[1] HL L 197/30., 2001.7.21., 30. o. A „stratégiai” kifejezés nem szerepel az irányelvben, itt csak az egyértelműség érdekében használatos.

irányelv rendelkezéseit. A Bizottság adott esetben jogsértési eljárásokat indított vagy indít a hiányos, illetve nem megfelelő átültetés miatt.

## 3. A STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT ELJÁRÁSÁNAK KULCSKÉRDÉSEI

### 3.1. Alapelvek

Az irányelv hatálya alá tartozó tervek és programok tekintetében a kidolgozás során és az elfogadást megelőzően környezeti vizsgálatot szükséges végezni. Mindez a valószínűsíthető jelentős környezeti hatásokat és az ésszerű alternatívákat feltérképező környezeti jelentés elkészítését, valamint konzultációk lefolytatását (a nyilvánossággal, a környezetvédelmi hatóságokkal, és a határokon átnyúló hatások esetén a tagállamokkal) foglalja magában. Az elfogadást megelőzően figyelembe kell venni a környezeti jelentést és a konzultációk eredményeit. A tervek és programok elfogadását követően a tagállamok tájékoztatják a környezetvédelmi hatóságokat és a nyilvánosságot, és rendelkezésükre bocsátják a megfelelő információkat. Az előre nem látható kedvezőtlen hatások korai szakaszban történő beazonosítása érdekében a tervek és programok környezeti hatásait figyelemmel kell kísérni.

Az irányelv abban az esetben vonatkozik az alábbi tervekre és programokra, valamint módosításaikra, ha azokat hatóság[2] dolgozta ki és/vagy fogadta el és azt törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések írják elő:

1. Azok a tervek és programok, amelyek bizonyos ágazatok[3] részére készülnek, és amelyek meghatározzák a környezeti hatásvizsgálatokról szóló irányelv[4] (a továbbiakban: KHV-irányelv) szerinti projektek jövőbeli engedélyeinek kereteit.

2. Azok a tervek és programok, amelyek vonatkozásában az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK irányelv)[5] értelmében van szükség vizsgálatra.

3. Azok a tervek és programok, amelyek a projektek engedélyeinek kereteit fektetik le (nem korlátozódva a KHV-irányelvben felsoroltakra; lásd az 1. pontot), és *szűrés*[6] alapján megállapítást nyer, hogy valószínűleg jelentős hatást gyakorolnak a környezetre.

---

2 Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatában a „hatóság” fogalma tág értelmezést kapott. Kiterjed a hatóságokra, részben állami szervekre és olyan privatizált közműtársaságokra, amelyeket állami felügyelet mellett történő közszolgáltatás ellátásával bíztak meg, és ebből adódóan különös hatáskörrel rendelkeznek. További részletek az SKV-irányelv végrehajtására vonatkozó bizottsági iránymutatás 3.12. és 3.13. pontjában találhatók.

3 Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, energetika, ipar, közlekedés, hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás, távközlés, idegenforgalom, területrendezés, földhasználat.

4 Az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, módosított 85/337/EGK irányelv (HL L 175., 1985.7.5., 40. o.).

5 A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).

6 Eseti vizsgálattal vagy a tervek és programok típusának meghatározásával, illetve e kétféle megközelítés ötvözésével.

4. A tervek és programok apróbb módosításai, valamint a kis területek helyi szintű tervei és programjai vonatkozásában akkor, ha a szűrés alapján azok valószínűleg jelentős környezeti hatással rendelkeznek.

5. Az irányelv nem vonatkozik az alábbi ágazatokkal kapcsolatos tervekre és programokra: nemzetvédelem, polgári védelem, pénzügyek és költségvetés.

### 3.2. Az irányelv alkalmazási körének meghatározása

A legtöbb tagállamnak általában nem jelentett problémát az SKV-irányelv alkalmazási körének meghatározása. A legtöbb tagállam arról számolt be, hogy az alkalmazott modell kombinált megközelítésen alapult, ahol a vizsgálattal érintett tervek és programok jegyzéke kiegészült a vizsgálat szükségességét meghatározó eseti megközelítéssel.

### 3.3. A környezeti jelentés alkalmazási körének meghatározása (5. cikk (4) bekezdése)

A környezeti jelentésben szerepeltetendő információk körének és részletezési szintjének meghatározása a környezetvédelmi hatóságokkal egyeztetve történik. Erre a folyamatra jelenleg mint *az alkalmazási kör meghatározására* hivatkozunk.

Az SKV-irányelv korlátozottan ír elő követelményeket a környezeti jelentés alkalmazási körére vonatkozóan. Ennek eredményeképpen a tagállamok különböző módszereket alkalmaznak az alkalmazási kör meghatározására és az érintett hatóságokkal történő konzultációkra. Az alkalmazási kör meghatározására vonatkozó eljárások kidolgozása többnyire eseti alapon történik, mivel a legtöbb tagállam nem ír elő konkrét módszereket.

Eltérések mutatkoznak a tagállamok között arra vonatkozólag is, hogy melyik hatóság dönt az alkalmazási kör meghatározására vonatkozó eljárás eredményével kapcsolatban. Ezt a feladatot gyakran a tervezésért felelős hatóság látja el a környezetvédelmi hatósággal folytatott konzultációt követően, más esetekben mindez a környezetvédelmi hatóság felelőssége.

Néhány tagállamban az alkalmazási kör meghatározására vonatkozó eljárás előírja a nyilvánossággal folytatott konzultációt, még akkor is, ha az irányelv alapján ez nem kötelező.

### 3.4. Környezeti jelentés (5. cikk és I. melléklet)

A környezeti jelentés beazonosítja, leírja és értékeli a terv vagy program valószínűsíthető jelentős környezeti hatásait és az ésszerű alternatívákat, figyelembe véve a terv vagy program célkitűzéseit és földrajzi hatályát.

Valamennyi nemzeti átültető jogszabály formai követelményként előírja a kiinduló helyzet ismertetését. A beszámolók alapján az adatok megfelelő körének és a vizsgálat részletezési szintjének meghatározása jelentette az elsődleges nehézséget a tagállamok számára.

A tagállamok egyebek mellett szintén nehézségként említették a jó minőségű információ hiányát, az adatgyűjtés időigényességét, a kiinduló elemzés alkalmazási

körére és tartalmára vonatkozó egyöntetű kritériumok hiányát, valamint a tervek és programok vizsgálata során alkalmazható egységes környezetvédelmi és fenntarthatósági kritériumok hiányát.

### 3.5. Az ésszerű alternatívák meghatározása (5. cikk (1) bekezdése)

Az alternatíváknak a környezeti jelentésben történő beazonosítása és figyelembevétele egyike volt azoknak a kérdéseknek, amelyek problémát jelentettek a tagállamok számára. Néhány tagállam kiterjedt nemzeti iránymutatásokat dolgozott ki annak érdekében, hogy segítse az ésszerű alternatívák kiválasztását és beazonosítását az egyes eljárások során. Ennek ellenére a tagállamok többsége nem határozta meg az alkalmazandó módszert.

A legtöbb nemzeti jogszabály nem határozza meg konkrétan az „ésszerű alternatívák” fogalmát vagy a vizsgálandó alternatívák számát; a kiválasztott „ésszerű alternatívák” köre eseti vizsgálatok és egyedi döntés alapján nyer megállapítást. Valamennyi tagállam arról számolt be, hogy a környezeti jelentésnek kötelező jelleggel tartalmaznia kell a „fellépés elmaradása” alternatívát.

### 3.6. Konzultációk (a nyilvánossággal és a környezetvédelmi hatóságokkal) (6. cikk)

Mivel az SKV-irányelv nem tartalmaz részletes előírásokat a nyilvános konzultációkra vonatkozóan, a tagállamok számos eszközt alkalmaznak: nyilvános hirdetményeket, hivatalos lapokban vagy sajtóban történő közzétételt, nyilvános üléseket, internetes felméréseket és kérdőíveket. A nyilvános konzultáció időtartamára vonatkozóan csak kevés tagállam rögzített időkereteket. A legtöbb tagállam legalább egyhónapos konzultációs időszakkal számol, míg egyes tagállamok eseti alapon döntenek az időtartamról.

Az általános tapasztalat azt mutatja, hogy a nyilvános konzultáció – különösen, ha a tervezés korai szakaszában kerül rá sor, és ha folyamatként értelmezik – a tervek és programok magasabb szintű elfogadottságát eredményezi, és így hozzájárul a konfliktusok korai felismeréséhez és megoldásához.

### 3.7. Határokon átnyúló konzultációk (7. cikk)

A tagállamok számos határokon átnyúló konzultációról beszámoltak, és úgy tűnik, hogy a nyelvi problémától eltekintve magas az elégedettség szintje e tekintetben.

A legfőbb problémát e téren a dokumentumok fordítási költségei jelentik, valamint az a tény, hogy a dokumentáció fordítása nem szisztematikusan történik. A nem kormányzati szervezetek szerint előfordul, hogy a gyakorlatban a konzultációra nem a korai szakaszban, hanem már a terv vagy program előrehaladtával kerül sor.

### 3.8. A környezeti hatások figyelemmel kísérése

Az irányelv 10. cikke előírja, hogy az előre nem látható kedvezőtlen hatások korai szakaszban történő beazonosítása, valamint a szükséges korrekciós intézkedések megtétele érdekében figyelemmel kell kísérni a tervek és programok végrehajtásának jelentős környezeti hatásait.

Nagyon kevés tagállam számolt be ellenőrzési módszerek létrehozásáról vagy az ellenőrzési mutatók meghatározására szolgáló nemzeti iránymutatások kidolgozásáról. A megfelelő nemzeti iránymutatás hiánya megkérdőjelezheti az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezés egyes tagállamokban történő hatékony végrehajtását.

## 4. KAPCSOLAT MÁS UNIÓS JOGSZABÁLYOKKAL ÉS SZAKPOLITIKAI KÉRDÉSEKKEL

Az SKV-irányelv formai és konkrét tartalmi kapcsolatban áll az élőhelyvédelmi irányelvvel és a KHV-irányelvvel, de szintén szorosan kapcsolódik más irányelvekhez is (a vízügyi irányelvhez, a nitrátokról, a hulladékokról, a zajról és a levegőminőségről szóló irányelvekhez[7]), amelyek előírásokat fogalmaznak meg az SKV-irányelv által érintett ágazatok terveinek és programjainak létrehozására és vizsgálatára vonatkozóan; továbbá összefüggésben áll még a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyvvel[8].

Az SKV-irányelv 11. cikke értelmében a tagállamok összehangolt vagy együttes eljárásról rendelkezhetnek olyan esetekben, amikor a környezeti hatások vizsgálatát az SKV-irányelv és egyéb közösségi jogszabályok egyidejűleg teszik kötelezővé.

Csak kevés tagállamban létezik az egyéb irányelvekben előírt vizsgálati követelmények teljesítését szolgáló együttes eljárások összehangolására vonatkozó iránymutatás.

### 4.1. A KHV-irányelv

A két irányelv nagymértékben kiegészíti egymást: a stratégiai környezeti vizsgálat felfelé haladó (upstream) megközelítést képvisel és a korai tervezési szakaszban azonosítja be a legjobb alternatívákat, míg a környezeti hatásvizsgálat megközelítés szempontjából lefelé haladó (downstream) és a későbbi szakaszban lévő projektekre vonatkozik. Elméletileg nem valószínű, hogy a két eljárás átfedné egymást. Mára azonban nyilvánvalóvá vált, hogy több különböző területen is átfedések lehetnek a két irányelv alkalmazásában[9].

---

7 A vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló 2000/60/EK irányelv (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.). A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 91/676/EGK irányelv (HL L 375., 1991.12.31., 1. o.). A hulladékokról szóló 2006/12/EK irányelv (HL L 114., 2006.4.27., 9. o.). A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 2002/49/EK irányelv (HL L 189., 2002.7.18., 12. o.). A környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló 2008/50/EK irányelv (HL L 152., 2008.6.11., 1. o.).

8 Az országhatáron átterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló ENSZ–EGB-egyezményhez kapcsolódó, a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv (Kijev, 2003). A jegyzőkönyvet a 2008/871/EK határozattal (HL L 308., 2008.11.19., 33. o.) hagyták jóvá.

9 – Alprojektekből álló nagy projektek, vagy a helyi szinten túlmutató projektek esetében. – A földhasználati tervek módosítását (és ezáltal a stratégiai környezeti vizsgálatot) szükségessé tevő projektek esetében, azt megelőzően, hogy a projektgazda benyújtaná az engedély iránti kérelmet és elkészítené a környezeti hatásvizsgálatot. – Az olyan tervek és programok esetében, amelyek a projektek jövőbeli engedélyezésére vonatkozó kötelező kritériumokat határoznak meg. – Azokban az esetekben, amikor a stratégiai környezeti vizsgálat és a környezeti hatásvizsgálat hierarchikus viszonyban áll egymással („szintekbe szervezés”).

Nem mindig nyilvánvaló például, hogy mi a különbség terv, program vagy projekt között, és kétségek merülhetnek fel a tekintetben is, hogy a vizsgálat tárgya az egyik vagy mindkét irányelv alkalmazását szükségessé tevő kritériumoknak felel-e meg. A KHV-irányelv II. mellékletében felsorolt, a földhasználat változásaira vonatkozó egyes projektkategóriák meghatározása nem egyértelmű, és ez zavart okozhat az SKV-irányelv tekintetében.

A tagállamok különböző megközelítéseket választottak az egymást átfedő eljárásokból fakadó lehetséges hibák kezelésére, amelyek a konkrét esetekre alkalmazott együttes eljárásoktól az illetékes hatóságok közötti informális koordinációig terjednek. Számos tagállam azonban úgy látja, hogy nem rendelkezik elegendő tapasztalattal ahhoz, hogy felismerje és megfelelő módon megítélje az esetleges átfedéseket.

Az SKV-irányelv végrehajtására vonatkozó tapasztalat hiánya miatt sok tagállam hangsúlyozta a két eljárás koordinálásának szükségességét, azonban a mechanizmusok és eszközök fejlesztése és tesztelése egyelőre még nem minden esetben éri el a megfelelő szintet. Mindezt a tagállamokkal együttműködésben kidolgozott, iránymutatást tartalmazó dokumentumok segítségével lehetne kezelni.

Fontolóra lehetne venni *a KHV-irányelv és az SKV-irányelv összevonását* annak érdekében, hogy egy holisztikus környezeti vizsgálat folyamatán keresztül kölcsönhatásaik egyértelművé váljanak, valamint komplementaritásuk és hatékonyságuk erősödjön. Annak ellenére, hogy előnyös lehetőségnek tűnhet, csak nagyon kevés tagállam javasolta a két irányelv összevonását. A tagállamok kiemelték, hogy véleményük szerint az eljárásokat egymástól teljesen függetlenül, önálló folyamatként kell fenntartani, hiszen a két irányelv kiegészíti egymást és különböző szakaszokat és eljárásokat fed le.

Tekintettel az említettekre és arra, hogy egyelőre kevés tapasztalat áll rendelkezésre az SKV-irányelv alkalmazását illetően, jelenleg nem tűnik megfelelőnek a két eljárás összevonása. Ebben a szakaszban oly módon érhető el nagyobb összhang és koherencia a két irányelv között, hogy megszüntetjük a rendelkezéseik közötti következetlenségeket, és pontosítjuk a KHV-irányelvben szereplő problémás projektkategóriák meghatározását a KHV-irányelv módosítása és/vagy a korábbiakban említett iránymutatások kidolgozása révén.

## 4.2. Az élőhelyvédelmi irányelv és a biodiverzitási cselekvési terv[10]

A tagállamok megítélése szerint az **élőhelyvédelmi irányelv** és különösen annak 6. cikke (3) bekezdése, amely bizonyos esetek tekintetében előírja a külön vizsgálatot, valamint az SKV-irányelv 11. cikkének (2) bekezdése, amely az összehangolt vagy együttes eljárásokról rendelkezik, nem állnak olyan viszonyban egymással, amely különösebb problémát jelentene. A tagállamok arról számolnak be, hogy lépéseket tettek a párhuzamosság és átfedés elkerülésének érdekében, méghozzá leginkább az

[10] COM(2006) 216

összehangolt megközelítést alkalmazva, amelyet előnyben részesítenek az együttes[11] megközelítéshez képest.

Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a nem kormányzati szervezetek kétségeket fogalmaztak meg ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

Számos tagállam megítélése szerint az SKV-irányelv rendelkezései elégségesek a **biodiverzitási cselekvési terv** vonatkozásában, és a rendelkezések figyelembe veszik a cselekvési terv lényegi elemeit.

A biodiverzitási cselekvési terv végrehajtásáról készült 2008-as félidős jelentés[12] alapján nagyon valószínűtlen, hogy az EU elérje a 2010-re kitűzött célját a biológiai sokféleség csökkenésének megállítására vonatkozóan. A jelentés kiemeli, hogy további előrehaladásra van szükség a tagállamok vagy az Európai Közösség által finanszírozott, környezeti szempontból érzékeny beavatkozások tekintetében lefolytatandó stratégiai környezeti vizsgálat és környezeti hatásvizsgálat szisztematikus elvégzésének biztosítása érdekében.

### 4.3. A stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv

Az országhatáron átterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló espoo-i egyezmény – amelyhez az Európai Közösség is csatlakozott – mellékletét képezi a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv. A jegyzőkönyvet 2003. május 21-én fogadták el Kijevben, és ezt követően aláírta 36 állam és az Európai Közösség. Hatályba akkor léphet, ha legalább 16 aláíró fél megerősíti (eddig 10 aláíró tette ezt meg).

A stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv a tervek és programok *országhatáron átterjedő* hatásai mellett azokkal a hatásokkal is foglalkozik, amelyek egy adott szerződő állam területére korlátozódnak. A jegyzőkönyv hatálybalépését követően az aláíró feleknek értékelniük kell bizonyos tervek és programok környezeti hatásait. Az SKV-irányelvvel ellentétben a jegyzőkönyv szakpolitikákkal és jogszabályokkal is foglalkozik.

### 4.4. Éghajlatváltozás

Számos tagállam kulcsproblémaként említette azt a tényt, hogy nem létezik jól megalapozott módszertan a hatások meghatározására vonatkozóan. Az éghajlatváltozás kérdéseit az SKV-irányelv eseti alapon kezeli, és főként az olyan tervek és programok (pl. az energetikai és közlekedési tervek és programok) vonatkozásában, amelyek jelentős hatással lehetnek az éghajlatra. Ennek ellenére érvényesülni látszik az a tendencia, hogy az éghajlatváltozás szempontjait fokozottabban figyelembe veszik az egyéb tervek és programok vonatkozásában is.

Néhány tagállam specifikus módszertant dolgoz ki egyes tervekhez és programokhoz kapcsolódóan az üvegházhatást okozó gázok lehetséges kibocsátásának mérésére, míg mások a „szén-dioxid-semlegességet” tűzték ki célul (azaz a terv és program

---

[11] Az SKV-irányelv szerinti vizsgálat más vizsgálattal vagy vizsgálatokkal történő összehangolása és a mindkét irányelv követelményeit teljesítő egyetlen vizsgálatra vonatkozó együttes eljárás.

[12] COM(2008) 864

végrehajtása nem eredményezheti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának növekedését), esetenként pedig az éghajlatváltozásra vonatkozó hatásokat az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának várható csökkentése tekintetében azonosítják be.

Tekintettel arra, hogy az SKV-irányelv nem tartalmaz konkrét iránymutatást az éghajlatváltozás kérdéseinek figyelembevételére vonatkozóan, további előrelépésre van szükség a konkrét útmutatók tekintetében.

## 5. AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG ÁLTAL TÁRSFINANSZÍROZOTT PROGRAMOK A 2007–2013-AS IDŐSZAKBAN[13]

A 3. cikk (9) bekezdése alapján az SKV-irányelv nem vonatkozott a 2000–2006 programozási időszak terveire és programjaira. Az SKV-irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében, valamint a Kohéziós Alapra, a vidékfejlesztésre és a halászatra vonatkozó, a stratégiai környezeti vizsgálatot konkrétan előíró rendeletek alapján az SKV-irányelv teljes mértékben alkalmazandó a 2007–2013-as időszakra.

Gyakorlatilag a 2007–2013-as időszakra vonatkozóan elfogadott legtöbb operatív program tekintetében stratégiai környezeti vizsgálatot kellett elvégezni az irányelv értelmében. Mindez azt jelentette, hogy olyan operatív programok esetében nem került sor stratégiai környezeti vizsgálat elvégzésére, amelyek nem határoztak meg a projektek jövőbeli engedélyeire vonatkozó kereteket (azaz főleg az ESZA-programok esetében). Az SKV-irányelv követelményeinek való megfelelés a programok bizottsági jóváhagyásának feltétele volt.

A *kohéziós politika operatív programjai* tekintetében a stratégiai környezeti vizsgálattal kapcsolatos tapasztalatok az alábbiakat mutatták:

- Annak ellenére, hogy nehéz megállapítani a pontos mértéket, elmondható, hogy a programok tartalmát egyértelműen befolyásolta a stratégiai környezeti vizsgálatra vonatkozó eljárás, mivel a környezetvédelmi követelményeket már a tervezési szakaszban figyelembe kellett venni.

- Számos tagállamban a nyilvánosság részvételi szintje elmaradt az elvárhatótól. A programok elfogadására vonatkozó szoros határidő miatt sok, a tervezésért felelős hatóság a stratégiai környezeti vizsgálatot nagyon rövid idő alatt végezte el. Azonban meg kell jegyezni, hogy az 1083/2006/EK rendelet 11. cikke (Partnerség) a civil társadalmat képviselő szervezeteknek a program előkészítő szakaszaiban történő részvételéről rendelkezik.

- Konzultáció indult a környezetvédelmi hatóságokkal, és a hatóságok részesei voltak a döntéshozatali eljárásnak, még akkor is, ha egyes esetekben nehéz volt valamennyi ajánlásukat figyelembe venni.

---

[13] Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra (ERFA), az Európai Szociális Alapra (ESZA) és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1083/2006/EK rendelet (HL L 210., 2006.7.31., 25. o.). Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK rendelet (HL L 277., 2005.10.21., 1. o.). A halászati erőforrások közös halászati politika alapján történő védelméről és fenntartható kiaknázásáról szóló 2371/2002/EK rendelet (HL L 358., 2002.12.31., 59. o.).

- A környezeti jelentések színvonala változó és bizonyos esetekben viszonylag alacsony volt.

A *vidékfejlesztési programok* értékelése az alábbi észrevételekhez vezetett a stratégiai környezeti vizsgálattal kapcsolatban:

- A stratégiai környezeti vizsgálat színvonala jelentősen eltért a tagállamok között.

- A legtöbb esetben az érdekeltek nagy számban részt vettek a nyilvános konzultációban, még akkor is, ha egyes esetekben a nem megfelelő konzultációs módszerek miatt nem volt elegendő alkalom a nyilvánosság bevonására.

Hasonló észrevételek születtek az *Európai Halászati Alap* által finanszírozott operatív programok vonatkozásában is.

Annak ellenére, hogy nem lehet pontosan meghatározni, hogy a stratégiai környezeti vizsgálatok milyen mértékben befolyásolták a programok tartalmát, fontos kihangsúlyozni, hogy az SKV-irányelvnek a Közösség által társfinanszírozott programok tekintetében történő első alkalmazása összességében pozitív képet mutat. Függetlenül attól, hogy lehet még mit javítani, az SKV-irányelv végrehajtásával sikerült elérni azt, hogy a környezeti megfontolások jobban beépüljenek a programok tartalmába. A környezetvédelmi hatóságok pedig szervesebben részt vesznek a döntéshozatali eljárás minden szakaszában.

## 6. AZ IRÁNYELV HATÉKONYSÁGA

Az SKV-irányelv hatékonyságának vizsgálata azon alapult, hogy a környezeti megfontolások beépítése milyen mértékben befolyásolta a tervezési és programozási eljárásokat, valamint döntéseket, illetve hogy a tervek és programok milyen fokú módosítását idézte elő a stratégiai környezeti vizsgálatra vonatkozó eljárás alkalmazása.

### 6.1. A stratégiai környezeti vizsgálat hatása a tervezési folyamatra

A tagállamok többsége pozitív elemként külön megemlítette, hogy a stratégiai környezeti vizsgálat az egész tervezési eljárás szervezésének és szerkezetének javulását eredményezte. A környezetvédelmi hatóságokkal és a nyilvánossággal folytatandó konzultációra vonatkozó formai követelmények a tervezési folyamatok fokozottabb átláthatóságát eredményezték.

### 6.2. A stratégiai környezeti vizsgálat hatása a tervek és programok tartalmára

A tagállamok többsége arról számolt be, hogy a stratégiai környezeti vizsgálat sok esetben megváltoztatta a tervek és programok tartalmát. Eltérőek a tapasztalatok e téren. A stratégiai környezeti vizsgálat általában nem vezetett a főbb célok vagy a finanszírozási célkitűzések közötti pénzügyi előirányzatok megváltozásához, ám bizonyos finanszírozási célkitűzéseket, programokat vagy kritériumokat befolyásolt. Ennek ellenére más tapasztalatok azt mutatják, hogy a legnagyobb nemzeti tervek szintjén a stratégiai környezeti vizsgálatok eredményei jelentős számban és

számottevő mértékben befolyásolták a tervek tartalmát, kezdve az alternatívák kiválasztásától a vizsgálatból eredő fontos javaslatok átültetéséig.

A legtöbb tagállam arról is beszámolt, hogy a tervek és programok tartalma fokozatosan módosul a stratégiai környezeti vizsgálat lefolytatásának az előkészítéssel párhuzamos, ismétlődő eljárása következtében. A tagállamok konkréten arról tettek említést, hogy a korábbiakban elfogadott költséges enyhítő intézkedések mára esetenként szükségtelenné váltak, ami annak az egyenes következménye, hogy a környezeti megfontolások már a korai szakaszban szerepelnek a tervekben és programokban.

### 6.3. A stratégiai környezeti vizsgálat előnyei

A tagállamok számos előnyét látták a stratégiai környezeti vizsgálatnak. Ilyenek például:

- A környezeti megfontolásoknak a döntéshozatalba történő beépítése, valamint a tervek és programok környezetkímélőbbé tétele.

- Az illetékes hatóságokkal folytatott konzultáció és a hatósági részvétel bevezetése megkönnyíti és megerősíti a különböző hatóságok közötti együttműködést (tervezés, környezetvédelem és egészségügy).

- A társadalom több szintjének bevonásából adódóan megnő a döntéshozatal átláthatósága.

- A stratégiai környezeti vizsgálat hozzájárul az érintett környezeti szakpolitika követelményeinek való fokozottabb megfeleléshez.

## 7. AZ IRÁNYELV JAVÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

Hosszú távon megfontolandó néhány módosítás végrehajtása a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv hatálybalépésének figyelembevétele, az SKV-irányelv alkalmazási körének kiterjesztése (bizonyos problémák hathatósabb kezelése, például az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség és egyéb kockázatok terén), valamint az egyéb környezetvédelmi jogszabályokkal megvalósuló szinergiák erősítése érdekében. E tekintetben az alábbi ajánlásokat lehetne figyelembe venni:

– A *stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv* hatálybalépése várhatóan változásokat eredményez az SKV-irányelv vonatkozásában. Számításba lehetne venni az SKV-irányelv további lehetséges módosításait. E módosítások egy részét be lehetne építeni a KHV-irányelv felülvizsgálatába, például az irányelv mellékleteiben véghez vitt módosításokon keresztül.

– A stratégiai környezeti vizsgálatról szóló jegyzőkönyv túlmutat az SKV-irányelven: bizonyos *szakpolitikák és jogalkotási javaslatok* lehetséges alkalmazását is ösztönzi. Az a tény, hogy az SKV-irányelv nem alkalmazandó a tervek és programok kereteit meghatározó szakpolitikákra, a jövőre nézve szükségessé teszi annak a lehetőségnek a megfontolását, hogy a szakpolitikákat és jogszabályokat bevonjuk az irányelv alkalmazása alá.

– Az SKV-irányelv hatékony végrehajtásának biztosítása érdekében *kapacitásfejlesztésre* van szükség a tagállamokban. Ehhez ösztönözni kell a kapacitásépítést, különösen a stratégiai környezeti vizsgálat szakértőinek felvételére és képzésére irányuló célzott kampányokon, valamint iránymutatásokat tartalmazó dokumentumokon keresztül.

– Végül néhány tagállam kiemelte, hogy *további iránymutatásra* van szüksége, különösen az irányelv egyes kulcsfogalmainak értelmezésével kapcsolatban (a szűrés kritériumai, az alternatívák feltérképezése, más irányelvek szerinti vizsgálatok követelményeit teljesítő koordinációs mechanizmusok és/vagy együttes eljárások, konkrét iránymutatás a stratégiai környezeti vizsgálat és a környezeti hatásvizsgálat közötti kapcsolatra vonatkozóan). A Bizottság a tagállamokkal együttműködésben kidolgozhatna egy olyan uniós iránymutatást, amely az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség kérdéseinek az SKV-irányelvbe történő jobb beépítésére vonatkozna.

## 8. KÖVETKEZTETÉS

Az SKV-irányelvnek a tagállamokban történő alkalmazása és hatékonysága vegyes képet mutat a stratégiai környezeti vizsgálat eljárásához kapcsolódó intézményi és jogi rendszerek tekintetében, valamint a tagállamok által értelmezett szerepe vonatkozásában. Ez a változatos kép azt is meghatározza, ahogy a tagállamok az előnyökre és akadályokra tekintenek, valamint azt, hogy milyen intézkedésekről ítélik úgy, hogy valószínűsíthetően javítják az irányelv végrehajtását és hatékonyságát.

Ez az első jelentés arra az általános következtetésre jutott, hogy az SKV-irányelv alkalmazása még kezdeti stádiumban van a tagállamokban, és további tapasztalatra van szükség annak eldöntéséhez, hogy kell-e módosítani az irányelvet, és amennyiben igen, akkor milyen módon. A tagállamok láthatóan a stabil jogszabályi követelményeket részesítik előnyben, ami lehetővé teszi a stratégiai környezeti vizsgálathoz kapcsolódó rendszerek és folyamatok megszilárdulását, valamint alkalmat biztosít a stratégiai környezeti vizsgálatok használatára vonatkozó hathatós módszerek létrehozására a tervezési folyamat javítása érdekében. A következő értékelő jelentést 2013-ban kell elkészíteni.

Összességében megállapítható, hogy az SKV-irányelv hozzájárul a környezeti szempontoknak a tervezési folyamatokban történő módszeres és rendszerezett figyelembevételéhez, valamint a környezeti megfontolások felfelé haladó (upstream) beépítéséhez. Továbbá követelményein keresztül (környezeti jelentés, az érintett hatóságokkal és a nyilvánossággal folytatott konzultáció, az érintett hatóságok és a nyilvánosság tájékoztatása stb.) jobb és összehangolt tervezési eljárásokat biztosít, valamint hozzájárul az átlátható és a részvételt előmozdító döntéshozatali eljárások kialakulásához.

Melléklet

Főbb információforrások

– A Bizottság megbízásából készült tanulmány az SKV-irányelv alkalmazásáról és hatékonyságáról: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/study0309.pdf.

– Az SKV-irányelv alkalmazására és hatékonyságára vonatkozó bizottsági kérdőívre adott tagállami válaszok.

– *„The Relationship between the EIA and the SEA Directives”* [A környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv és a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv kapcsolata] (2005) című, a Bizottság megbízásából készült tanulmány: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/final_report_0508.pdf.

– Kézikönyv a stratégiai környezeti vizsgálatról a 2007–2013-as kohéziós politikához (2007, GRDP).

– A Bizottság iránymutatása a 2001/42/EK irányelv végrehajtására vonatkozóan (2003): http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm.

– Az SKV-irányelv alkalmazása és végrehajtása, valamint a 2007–2013-as időszakban az EU által társfinanszírozott programok tekintetében történő alkalmazása terén szerzett bizottsági tapasztalatok.